

Буњевци неће "путовницу"

Душан Ковачев, 1. 3. 2009.

„Ко неће брата за брата, имаће туђина за господара“.

Народна пословица

Данас, нажалост, мало ко у Војводини зна да је одлуку о присаједињењу матици Србији, с јесени 1918. године, донела Велика народна скупштина Срба, Буњеваца и осталих Словена. Данас, по основу члана 40 Статута Војводине, Савет националних заједница (горњи дом Скупштине) Војводине не сме да броји више од 50 посто чланова који се изјашњавају као припадници српске националне заједнице.¹ Данас, Министарство за националне мањине, на чијем је челу један од главних протагониста аутономашког Корхецовог Статута, заводи принудну управу над Буњевачким националним саветом.

Иако су Буњевци, одмах уз Србе, 1918. године постали конститутивни народ Војводине, Корхецов Статут деведесет година касније не даје ни једној нацији у Војводини конститутивни положај. Корхецов Статут прописује националну равноправност² и при том одмах након навода Срба еnumerативно наводи Мађаре. Буњевци су тек на осмом месту, иза Хрвата.

Порекло, идентитет и стицање националног статуса Буњеваца

Порекло Буњеваца у области Суботице, Сомбора и Баје, давно је почело да занима етнолог³, али се, ипак, тешко може извести дефинитиван суд о њиховом националном пореклу. Највероватније потичу из Лике, Горског Котара, далматинске Загоре или Босне и Херцеговине. Буњевачки идентитет се развијао у сасвим другим условима од оних у којима они живе данас. Традиционално, највећи број Буњеваца је вековима живео на салашима између Сомбора, Баје и Суботице, а временом су почели да насељавају ове градове. Важна особеност њиховог живота било је трајно пребивање ван града, на салашима, где су се бавили пољопривредом,

---

¹ Чл. 40. ст. 3: „Половина чланова савета бира се из редова посланика који се изјашњавају као припадници националне заједнице која чини бројчану већину у укупном становништву АП Војводине.“ Овај еуфемизам се, иначе, односи на ограничење политичке равноправности српског народа у Војводини, који је према Уставу Републике Србије носилац суверенитета, и коме је, такође, контрадикторно гарантована равноправност чланом 6 Статута АПВ-е. Националне заједнице су правна категорија коју не познаје ни Устав Републике Србије, ни српски Закон о националним мањинама, али је, без обзира на ту чињеницу и благовремене критике, она ипак задржана и у коначној верзији Корхецовог Статута.

² Чл. 6.

³ Бутјовчић, Јосип: Преглед и мишљења о пореклу и имену Буњеваца. Даничар, Ђорђе Поповић: Бачки Буњевци и Шокци, Београд, 1907.

Ердељановић, Јован: О пореклу Буњеваца, Српска краљевска академија, 1930, доступно на сајту

www.scribd.com

<http://www.scribd.com/doc/17539303/-1930->

уз повремено, па све трајније борављење у селу или граду. Све до двадесетог века, на менталитет већине Буњеваца није пресудно утицало грађанско друштво, пошто чак ни ушорено село (какво је у Војводини бар два века повезано чврстом инфраструктуром), дуго није било типични амбијент буњевачког насеља.

У доба ослобођења од Хабсбурга, међу Буњевцима је било и српског националног осећаја. Данас, рецимо, мало ко зна за некад познату буњевачку и српску књижевницу Мару Ђорђевић – Малагурску. Наравно, ради се о књижевници која је и те како била свесна проблема „националне припадности“ Буњеваца, њиховог језика и писма⁴, а које је политичка стварност пред ову етничку групу поставила већ крајем 19. века. Малагурска је објављивала књиге на ћирилици, а њена, међу Буњевцима добро позната збирка: „Вита Ђанина и друге приповетке из народног живота“, директно је сведочанство да је било Буњеваца који су сматрали свој језик српским. Додуше, до пре само неколико деценија, Хрвати и Срби су говорили истим језиком, а и сада се на њему једнако потпуно разумеју и једнаким писмом се може записати говор обе заједнице. Ипак, без обзира на све, Википедија (коју уређује Бог зна ко), Мару Ђорђевић Малагурску сврстава у хрватске писце.⁵ Без обзира што је Малагурска била удата за Србина и објављивала своје стваралаштво ћирилицом, никад се у њеном стваралаштву није нашло било шта што би увредило Буњевце, нити је језик којим је писала икад назвала говором „паора“ или „салашара“.

Национално изјашњавање постајало је битан елемент идентитета Буњеваца, тек како је нарастала потреба за њиховим учешћем у трајним и самосталним облицима политичке сарадње, и када су се развиле прилике у којима су Буњевци осетили потребу и могућност да се баве политичком делатношћу и створе културне и политичке установе. О томе да ли је „национална“ припадност Буњеваца српска или хрватска, много се расправљало. Међутим, до краја двадесетог века у оквирима ових алтернатива, питање националне припадности Буњеваца није решено. Тек крајем XX века, Буњевци су у Србији (не у Хрватској и Мађарској), коначно добили слободу којом су остварили статус нације. За идентитет и посебност Буњеваца, од нарочите важности је био и остао њихов аутентични жетелачки скуп, Дужијанца⁶. У доба формирања идентитета овог народа, Дужијанца је напредовала и од приватног жетелачког обичаја постала најпре локална културна манифестација, да би, најзад, постала њихов трајни допринос култури буњевачког матичног града, Суботице.

Без обзира на чињеницу да постоји много војвођанских Хрвата буњевачког порекла, и без обзира на агресивну политику „Хрваћења“⁷, Буњевцима је матица у држави Србији, јер „остале државе у региону“ нису признале њихову националну

⁴ Буњевка о Буњевцима, 1041. Доступно на блогу Ковчег.трипод http://kovceg.tripod.com/mara_malagurska.htm

⁵ Мара Ђорђевић Малагурски http://hr.wikipedia.org/wiki/Mara_%C4%90or%C4%91evi%C4%87_Malagurski

⁶ http://bunjevci.com/site/?page_id=10

⁷ Драго, др Његован: Документи о насилној хрватизацији Буњеваца и Шокаца после Другог светског рата, Етнолингвистичка и историјска истраживања о Буњевцима, Суботица – Нови сад, 2008.

посебност. Седиште Буњевачке матице и њиховог Националног савета⁸ је у Суботици. Политички организовани, Буњевци су од почетка са Србима и осталим Словенима учествовали у српском политичком животу. У вези тога, поменута је Велика народна скупштина, која је обновила Српску Војводину, кад су заједно одлучили да се присаједине Србији као својој матичној држави⁹.

Што се тиче независних установа Буњеваца, треба навести да је у Суботици седиште Буњевачких новина¹⁰ и новинско - издавачке куће Буњевачки информативни центар, којим би требало да руководи демократски изабрани Буњевачки национални савет. То су, дакле, били независни органи Буњевачке националне заједнице.

Хрваћење Буњеваца

Утицај хрватске националистичке политике на Буњевце и Шокце ради развијања хрватске политичке националне свести код њих у Бачкој, скоро да није постојао пре 1925. године. Тек 1913. године се први пут појавила једна политичка теза да су "Буњевци и Шокци огранак народа Хрватскога"¹¹. Међутим, већ следеће године исти часопис наводи да су Буњевци "мјешавина хрватског и српског народа".¹² У 1926. години је део Буњевачко-шокачке политичке странке пришао националистичкој ХСС-и Стјепана Радића.¹³ Овај догађај је био последица тога што је Радићева странка спретно искористила незадовољство Буњеваца пореском политиком и аграрном реформом Краљевине СХС у условима светске економске кризе, за коју су сељаци по правилу кривили домаћу власт. ХСС је помогла стварање неколико задружних и просветних установа међу Буњевцима¹⁴. Тада им је ово било лако оствариво, пошто су загребачке приватне банке током двадесетих година XX века располагале највећим делом слободног финансијског капитала у Краљевини СХС.¹⁵

Хрватска национална пропаганда је нарочито развијана о стране комуниста одмах након Другог светског рата и убрзо је добила нови, до тадд невиђени, замах оснивањем културно-уметничких друштава која су на северу Бачке међу Шокцима и Буњевцима оснивана као хрватска. Под покровитељством комуниста је интензивно и систематски вршена хрватска национална пропаганда међу Буњевцима. Комунистички активисти су организовали редовна учешћа Буњеваца у националним манифестацијама у Хрватској и тесно сарађивали са установама

---

⁸ www.bunjevci.com

⁹ Његован, др Драго: Историјска улога Буњеваца у присаједињењу војвођанских области Краљевини Србији 1918, Зборник радова са симпозијума «О Буњевцима», НС, 2007.

¹⁰ <http://www.bunjevci.com/novine/>

¹¹ Невен, 15. 2. 1913.

¹² Невен, 1914.

¹³ Бара, Марио: Сомборска декларација и њено значење за бачке Хрвате, Загреб, 2006.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Петрановић, Бранко и Зечевић, Момчило, Југословенски федерализам, идеје и стварност, I - II, збирка докумената, Просвета, 1987, Београд.

хрватске културе¹⁶. Треба имати на уму да је декларација ХСС-а¹⁷ из 1926. године, само Шокце изричито убројала у Хрвате, иако у тексту нејасно помиње Буњевце.

Комунистичка партија Југосавије је одмах по „ослобођењу“ југословенских крајева у којима Буњевци живе, донела прописе којима је наложила да Буњевци припадају хрватском народу и спровела формалну агитацију у том циљу међу буњевачким становништвом¹⁸. У вези асимиловања Буњеваца у Хрвате, издати су налози властима о пререгистрацији Буњеваца у Хрвате¹⁹. Сведочанства о томе су документована, документи су објављени од стране чланова Буњевачког националног савета. Ове изворе нико са хрватске стране није ни покушао да оспори, јер су очигледно истинити (**Прилог I**). Насилно превођење Буњеваца у Хрвате после Другог светског рата, дакле, није никаква "теза" или "спекулација", већ доказана чињеница.

Након насилне комунистичке пререгистрације Буњеваца у Хрвате у административним списковима и другим јавним документима, и након активне теренске националне агитације у том циљу, даља хрватизација Буњеваца је вршена у науци, култури и просвети. Пример трајне културне политике хрватизације Буњеваца трајно је присутан у одредници „Буњевци“, Енциклопедије Југославије, која се завршава низом неаргументованих и неистинитих навода о насилном „посрбљивању“ Буњеваца у Краљевини Југославији²⁰. Насилно и систематско асимиловање Буњеваца у Хрвате у комунистичком режиму Јосипа Броза, Енциклопедија Југославије (чији је главни цензор био Мирослав Крлежа), наравно, сасвим је прећутана.

И у наше време, када Југославије одавно више нема, пропагандни притисак хрватских националиста се наставља кроз енциклопедијско – лексикографску и другу културну делатност. Управо ово можемо видети данас, на примеру припреме Лексикона подунавских Хрвата – Буњеваца и Шокаца²¹ и делатности Удруге за потпору бачким Хрватима²².

¹⁶ О друштву Матија Губец у Таванкуту: http://www.matijagubec.org.rs/o_drustvu.htm . На сајту Завода за културу војвођанских Хрвата може се наћи обиље података о хрватским домовима културе, удружењима и центрима која носе буњевачка имена: <http://www.zkvh.org.rs/index.php/druga-opcija>

¹⁷ Невен, бр. 23, 10. 6. 1926. Хрватски националисти су је назвали „Буњевачком декларацијом“.

¹⁸ Раич, А: Увод у буњевачко питање, 21. 11. 2009, доступно на <http://bunjevacki.rodoslov.blogspot.com/>

¹⁹ Ibid.

²⁰ "Буњевци", Енциклопедија Југославије, ЈЛЗ, Загреб, 1956, др Васо Богданов, Стјепан Павичић и Јосип Хам, разуме се, сви универзитетски професори из Загреба су обрадили одредницу о Буњевцима и у литератури уопште не помињу капитално дело др Јована Ердељановића, нити Мару Ђорђевић - Малагурску, систематски пропуштајући да наведу икакве изворе о самосвојности или српској националној свести код Буњеваца. Наравно, "пропустили" су и да наведу учешће Буњеваца у обнови Српске Војводине 1918. године.

²¹ Вуковић, Петар: Којим Буњевцима је стало да буду Хрвати, а којима није, доступно на <http://www.zvonik.org.yu/1371/ZV20.html> . Извршни уредник Лексикона подунавских Хрвата је Томислав Жигманов.

²² Жужић, Златко: Крхка лјепота, трајна вриједност, Хрватска ријеч, 28. просинац, 2008. <http://www.hrvtaskarijec.rs/source/index.php/Krhka-ljepota-trajna-vrijednost.html> ; Лешић, Жељка:

Ипак, и поред свега овога, Буњевци су, без обзира на национално изјашњавање, до недавно очували културно јединство. Тек политичким злоупотребима Џулијанце (данас постоје две Џулијанце), агресивним изјавама хрватских политичара и књижевника и успостављањем аутономашке принудне управе над Буњевачким националним саветом, учињено је све да се Буњевцима огади бављење политиком или да се сведе на романтично бављење етнографијом, песмом и сланином. О чему се ради?

Зашто војвођански Хрвати не допуштају Буњевцима да говоре свој језик ван салаша?

Наиме, још пре него се поделило и само руководство Буњевачког националног савета²³, док су сви још били заједно, Буњевци су се сукобили са руководством града Суботице. Град је, према речима Николе Бабића (недавно смењеног председника БНС), злоупотребио њихову главну културну манифестацију: „Начини на који се Дужијанца данас организује као наводно градска манифестација, указује на то да се отворено злоупотребљава у сврху негирања постојања Буњеваца као аутохтоног народа.“²⁴ Пале су врло тешке оптужбе, БНС је оптужио градоначелника Суботице Сашу Вучинића „да је стао на страну оних који, како је наведено, отворено подстичу асимилацију Буњеваца у Хрвате, јер је потписао позивнице за прославу у којима се спомињу буњевачки Хрвати²⁵.“ Осим тога, у јавности Суботице и Војводине је и данас живо сећање на суботичку Дужинаца из 2006. године, када је, уз присуство тадашње министарке Иване Дулић Марковић, био „назочан“ и председник ултра-националистичке ХСП из Хрватске, Анто Ђапић.²⁶ Српска министарка је, међутим, демантовала да се с њим сусрела том приликом. Иако из Чапразлија (Западна Херцеговина), Антови Ђапићи тешко би могли бити буњевачког порекла, пошто ова „обитељ“ иначе потиче од фамилије „Ђапића“ која се онамо доселила из области данашњег Никшића²⁷.

Неупућеном читаоцу можда изгледа невероватно да би Буњевачком националном савету сметали Хрвати, пошто је међу данашњим војвођанским Хрватима много њих буњевачког порекла, а они или већ њихови стари су својом вољом прихватили да се тако национално изјасне, на шта имају право. Припадници Буњевачког

Округли стол о Миловану Миковићу, Хрватска ријеч, 21. 5. 2008.

<http://www.matis.hr/vijesti.php?id=1622> . Матица Хрватска је веома активна по том питању: www.matica.hr .

²³ Званични сајт Буњевачког националног савета: <http://www.bunjevci.com/> . Национални савет издаје „Буњевачке новине“, http://bunjevci.com/site/?page_id=53

²⁴ Злоупотребе буњевачког празника против буњеваца, Данас, 14. 8. 2008. Доступно на „Наслови нет“,

<http://www.naslovi.net/2008-08-14/danas/zloupotrebe-bunjevackog-praznika-protiv-bunjevaca/779822>

²⁵ Буњевачки национални савет: Градоначелнице, тражимо извињење, РТВ, 7. 8. 2008,

http://www.rtv.rs/sr_ci/vojvodina/subotica/bunjevacki-nacionalni-savet--gradonacelnice--trazimo-izvinjenje-74389.html

²⁶ Курир, 15. 5. 2006.

²⁷ Мисојчић, В. Д: Да се не одродимо, Глас јавности, 16. 8. 2008.

<http://arhiva.glas-javnosti.rs/arhiva/2000/08/16/srpski/R00081502.shtm>

националног савета су, међутим, још 2005. године доживели као тешку увреду (тврде да се ради о кривичном делу) изјаву председника ДХСВ Петра Кунтића, који је „оптужио Буњевце и Републику Србију да врши вештачку поделу Хрвата на Хрвате и Буњевце, а у циљу асимилације Хрвата у Буњевце“.²⁸ Том приликом је додао: „ако су Буњевци Хрвати у свим земљама у региону, онда су то и у Србији“.²⁹ Шта значи ова изјава? Па то је јасно негирање постојања аутохтоне нације у Србији, која је Буњевцима матична држава. Ономе што је разумљиво свима, тумачење не треба. Међутим, тадашњи покрајински секретар за образовање и културу Золтан Буњик, понашање шефа ДХСВ назвао је ту изјаву: тек „преурањеним реаговањем“³⁰. За шта је то било „преурањено“? Нема за шта друго до за напад на Буњевачки национални савет, на њихову националну посебност, јер медијско одузимање „легитимитета“ буњевачким установама још није било обављено и тек је требало усвојити нове прописе о мањинама. Међутим, представници Буњеваца су навели да је ово Кунтићево понашање слично нечему што је ДХСВ извршила још пре 13 година.

Негирање буњевачке националне посебности није од јуче: „Потпредседник Извршног одбора Буњевачко-шиокачке странке, Никола Визин је на годишњој скупштини своје странке обавестио чланство да је на састанку представника свих националним мањина уочи доношења Закона о мањинама успео да спречи прихватање захтева Демократског савеза Хрвата Војводине да се Буњевци бришу као национална заједница. Председник ИО БШС Никола Бабић додаје и то да се на Буњевце и даље врши притисак, и политички и верски и практично, агресија нанационалну самобитност. –Дозволили смо себи да будемо подељени и да заборавимо сопствено и име прадедова и погазили смо аманет који су нам оставили да будемо своји људи. То нам више није потребно јер ово није 1945, када смо једним декретом Титовог изасланика морали бити третирани као Хрвати – објашњава Бабић, наводећи податке да је Буњеваца по попису из 1934. у Суботици било 43872, а 1991. године 17439. Због сумње у регуларност састава пописивача, међу којима нема ни једног Буњевца, Визин је чак најавио и захтев за поништење пописа уколико подаци не буду веродостојни“.³¹ Буњевачко-шокачка странка од недавно више не постоји. С овом странком никако не треба бркати Хрватско буњевачко-шокачку странку³² чији је председник Блашко Темуновић³³, а која је

---

²⁸ Centre for Development of civil society, www.cdcs.org.yu : Тензије око буњевачког питања (Прилог II). О истом догађају постоји саопштење покрајинског посланика Мирка Бајића на сајту БНС: Напад на Буњевце, 28. 10. 2005.

²⁹ Centre for Development of civil society, www.cdcs.org.yu: Тензије око буњевачког питања (Прилог II).

³⁰ Centre for Development of civil society, www.cdcs.org.yu: Тензије око буњевачког питања (Прилог II).

³¹ Попис изазива различите дилеме у национално шароликој Суботици, Дневник, 4. 9. 2002

³² Сајт Хрватско буњевачко шокачке странке: <http://www.hbs-stranka.org.rs/>

³³ Јавности је остало нејасно је ли Блашко Темуновић у Суботици нападнут по националној основи, због девојке или се једно десило због другог: Батине због девојке, Вечерње новости, 20. 6. 2007.

<http://www.novosti.rs/code/navigate.php?Id=9&status=jedna&vest=105195&datum=2007-06-21>,

Претучен лидер Хрватско буњевачко шокачке странке, Политика, 21. 6. 2007.

<http://www.politika.rs/rubrike/Politika/t32109.sr.html> , Бејзбол палицама на партијског лидера,

Дневник, 21. 6. 2007, Што пре ухапсити нападаче, Данас, 21. 6. 2007.

јавности постала позната захваљујући апелу да се у Београду подигне споменик Стјепану Радићу. Треба је разликовати и од нове, Буњевачке странке Војводине Бранка Францишковића.³⁴

Напад на буњевачку аутохтоност, догодио се у вези покушаја Буњевачке националне заједнице да коначно стандардизује буњевачки језик и писмо, у сарадњи са САНУ, ВАНУ и Хрватском академијом наука. Председник завода за културу војвођанских Хрвата, Дујо Руње³⁵ изричито је Буњевцима оспорио то право, позвавши се на Повељу Европског парламента о регионалним и мањинским језицима“, према којој „нигде нема буњевачког језика“. Том приликом, Дујо Руње је изјавио како се овај говор „користи само још на неколико бачких салаша“³⁶. Иначе, управо на том говору, хрватским писмом, сасвим идентичном српској латиници, пише хрватски књижевник буњевачког порекла, Томислав Жигманов, равнатељ (директор) завода у коме је Руње председник Управног одбора. Ако је ово изјава човека у врху културе војвођанских Хрвата³⁷, и шефа секције Хрватског академског друштва за одгој, образовање и просвјету³⁸, шта је онда некултура и лош одгој?

Тврдњама Дуја Руње се јасно успротивио Мирко Бајић, наводећи да „Буњевачки језик користи више од 20 000 људи“ и да „Буњевци нису Хрвати“.³⁹ Реаговала је и главна уредница Буњевачких новина Весна Видаковић, бранећи се од оптужби како су „Буњевци ударна песница Милошевићевог режима“, у вези чега су лично поменули и њу⁴⁰, заборавивши колико је учинила на пољу буњевачке етнологије и књижевности. Сличне оптужбе против буњевачких удружења вршене су и раније.⁴¹ Наводи о вези с Милошевићевим режимом су прави покушај бизарне сатанизације Буњеваца. Нажалост, простачка изјава Дуја Руње је изречена пре него што су донети прописи о заштити мањина од дискриминационог понашања (Закон о забрани дискриминације). Није нам познато да се ико из ДСХВ, нити из Завода за културу војвођанских Хрвата икада извинио Буњевцима за поменути простаклук,

³⁴ Синоћ у суботици основана Буњевачка странка Војводине, за председника изабран Бранко Францишковић, Бета, 29. 2. 2008.

³⁵ О овом „бачком хрватском културном и политичком делатнику“ можете више видети на Википедији: http://hr.wikipedia.org/wiki/Dujo_Runje Ради се о војвођанском посланику, који је октобра 2008. године најавио да ће хрватски језик постати службени језик у Војводини, РТВ, 28. 10. 2008.

³⁶ Centre for Development of civil society, www.cdcs.org. Yu: Тензије око буњевачког питања (Прилог II).

³⁷ Завод за културу војвођанских Хрвата: www.zkvh.org.rs

³⁸ Завод за културу војвођанских Хрвата, <http://www.zkvh.org.rs/index.php/druga-opcija/49-hrvatsko-akademsko-drutvo-subotica>

³⁹ Centre for Development of civil society, www.cdcs.org. Yu: Тензије око буњевачког питања (Прилог II).

⁴⁰ Centre for Development of civil society, www.cdcs.org. Yu: Тензије око буњевачког питања (Прилог II).

⁴¹ „Ваља знати да Србија од конца 80-их година 20 столјећа активно ради на умјетној подјели Хрвата у Војводини тако што од субетничких елемената хрватскога народа, прије свега Буњеваца, производи засебан народ, чији је пак основни идеологјски темељ антихрватство.“ Жигманов, Томислав: Новости, бр. 527, 23. 1. 2020. <http://www.novosti.com/2010/01/tomislav-zigmanov-pjesnik-publicist-i-profesor/>

нити да су „евро“ и „мулти“ аутономашке колеге на икакав начин реаговале против „говора љубави“ из врха културе хрватске мањине у Србији. А пред ким да Буњевци „интернационализују“ своје национално питање, кад их у Хрватској и Мађарској не признају, а Брисел је предалеко?

Образовани Буњевци добро знају да је агресивни простаклук Дуја Руње исто оно што је пре стотину година доживео њихов народни свећеник Паја Кујунџић, када је, као гимназијалац, чуо у суботичкој гимназији од свог професора Антала Фаркаша како Буњевци говоре „паорски језик (који) нема више од триста речи.“⁴² Дакле, опет се Буњевцима ради исто. Опет им смањују број речи језика, писмо им бришу, а њихов говор опет натерују на салаше. После сто година, не догађа се то више у „Дунавској монархији“, већ у хвалисавој „Европској, мултиетничкој, толерантној и мултиконфесионалној регији“, која плови уз Дунав, ка ДКМТ и разним „дунавским федерацијама“ бирократских регија. За то време у Новом Саду организују балове, а у Суботици једнако Мађари, Буњевци, Хрвати и Срби остају без посла и основних прихода за живот.

На језик и писмо Буњевцима политичари војвођанских Хрвата не дају право, јер буњевачки језик и писмо није поменула „евробирократија“. Зар мислите да је иког у Бриселу брига како се говори и у Београду, Пешти и Загребу, а камо ли у Суботици, Баји, Осеку, Сомбору или Калочи? Једнако се брину за њих данас у Бриселу, колико су се пре једног века бринули у Шенбруну. Или ће, ако мислите да они маре о вама, порасте ваш "Selbstgerechtigkeit"? Идеолошки потомци малограђанске "мителојропске" бирократије поражених времена маштају да врате "сву ту равницу" у непостојеће пасторално стање од пре сто година, у "рајшку флајшмашину", а лажу нас како су „оријентисани ка будућности”.

Буњевачки језик и писмо, сада не прогоне мађарски него хрватски националисти којих, на сопствену срамоту, има много буњевачког порекла, од којих неки говоре и пишу овим језиком, а који су и држављани Србије, матичне државе Буњеваца. Такви нису запамтили јасну поруку творца буњевачке књижевности: „не слушајмо никад оне који би нас ма каквим начином раздвајати хтјели, то су бо очевидни обћи непријатељи наши.“ А народна пословица каже: „Брат је око ископао, зато је тако дубоко“. Хвала драгом Богу да браћа више очи не ваде, али буњевачки језик и писмо, ево, хоће да затру.

Аутономаша „запушавају“ буњевачка уста

Одлуком Министарства на чијем челу је Светозар Чиплић, непосредно пред попис Буњеваца, уведена је принудна управа у њихов Национални савет, под изговором стицања „законских услова.“⁴³ Уместо досадашњег руководства, Буњевачким националним саветом ће руководити именовани бирократски привремени орган.

⁴² Невен, 1895.

⁴³ Шолаја, Драган: Буњевци без Националног савета, Блиц, 22. 1. 2010. Доступно на Суботица инфо http://www.subotica.info/eventview.php?event_id=31271&tag_id=3227
<http://www.blic.rs/Vesti/Vojvodina/173436/Bunjevci-bez--Nacionalnog-saveta>

Овим чином, сви који су буњевачког порекла, остали су коначно идеолошки и национално, трајно подељена заједница⁴⁴, пошто је главни протагониста аутономаштва из београдске Владе, сасвим паралисао самосталне буњевачке националне политичке установе. Трагикомично је да су „услови остварени“, пошто је мањи део чланова Буњевачког националног савета поднео оставку на чланство у њему, па је Министар, управо из редова ових који су поднели оставке, формирао управу привременог органа.⁴⁵ Јасно је да именовањем привремене управе у буњевачким националним установама није примењено начело репрезентативности, нити поштована демократска воља буњевачке нације. Међутим, персонално решење у привременој управи БНС је сасвим у складу с начелном унутрашњом противречношћу аутономашког става.

Рецимо, аутономаши заступају мишљење како је обнова Српске Војводине 1918. године била „нелегитимна“, пошто у њој нису учествовали представници Немаца, Мађара и Румуна. Они игноришу чињенице да су све наведене мањине касније, својим учешћем у демократском поретку краљевине СХС, признале легитимитет њеног поретка. Аутономашима данас није „нелегитимна“ „принудна управа“ над Буњевцима, састављена листом од лица која су се изричито, оставком одрекла свог учешћа у демократски изабраном Буњевачком националном савету. На том примеру се види унутрашња супротстављеност аутономашког става, која је "решива" једино бирократским насиљем власти.

„Принудна управа“ над Буњевцима наступила је у жеку вербалних напада хрватских националиста у Војводини на оне који не деле осећај припадности хрватском народу. У најосетљивије време, кад се припрема посебни бирачки списак буњевачке националне заједнице, буњевачким националним установама одузета је самосталност.

Политички и културни представници хрватске мањине, видели смо из приложеног, наступили су организовано и агресивно према национално изјашњеним Буњевцима. Они још нису спровели изборе за хрватски национални савет и нису утврдили посебан бирачки списак. Може ли се очекивати да на посебном списку буду пријављени и Буњевци и они који се тако национално не осећају, али би се у њему нашли ради остварења већине по вољи политичара војвођанских Хрвата, унутар буњевачких самосталних националних установа? Никола Визин, којег сам

---

⁴⁴ В. Н: Буњевци у два блока, Вечерње новости, 21. 1. 2010.

http://www.novosti.rs/code/navigate.php?Id=135&status=jedna&vest=168689&title_add=Bunjevci%20u%20dva%20bloka&keyword_add=bunjevci%2C%20savet%20za%20manjine

В. Ј: Непостојећи Савет изабрао нелегални УО, Данас, 15. 9. 2009.

<http://infodesk.subotica.com/clanak/4653/nepostojeci-savet-izabrao-nelegalni-uo.html> Фомално, кампања против Буњевачког националног савета кренула је из Управног одбора новинско издавачког центра „Буњевачки информативни центар, којег је управо изабрало национално тело чију смену су у УО тражили.

⁴⁵ Шолаја, Драган: Све дубљи раскол у буњевачкој заједници, Влис, 21. 10. 2009.

ради овога непосредно контактирао, сматра да је то могуће и упутио је на одредбе Закон о Националним саветима националних мањина из 2009.⁴⁶

Персоналним изменама које је извршило Чиплићево министарство, из буњевачких националних установа одстрањени су, управо, протагонисти буњевачке националне посебности. Досадашњи председник Националног савета Буњеваца, Никола Бабић је отворено упозорио на форму злоупотребе: „Било би погубно да се Савет бира електорским системом, јер би то довело до постепене асимилације Буњеваца у Хрвате“.⁴⁷

Положај буњевачких националних установа потврђује да уставно-правна архитектура Војводине одавно више није само усамљена карикатура. После усвајања „Корхецовог статута“, у регији, чија се бирократија на сва уста хвали „европскошћу“, „мултикултуралношћу“, „мултиетничношћу“, „демократскошћу“ и „антидискриминацијом“, догађа се управо супротно.

Завејан је пут за салаш наш, еј да знаш!

Сви Јужни Словени су сродни народи, а језик, менталитет и обичаји Срба, Хрвата и Буњеваца толико су слични да је прављење поделе по том основу права иронија историје. Буњевци су, пре више од сто година, насилно асимиловани у Калочи, граду где су некада били најбројнији, баш стога што им је тамо ефикасно забрањено да говоре својим језиком и онемогућено удруживање по основу њихове сопствене културе. Током историје, Буњевци су једино у државном поретку Србије били политички прихваћени као сасвим равноправан и самосвојни партнер. Уз српски народ, у матичној им држави Србији, Буњевцима је коначно призната и национална посебност. Гнусна је лаж говорити како је "Буњевце створио Милошевић" и како су они били његова „ударна песница“. Још гнусније је то што ову лаж шире исти они који ћуте о насилном административном уписивању Буњеваца, а учествују у зидању војвођанског „уклетог салаша“, лажног грађанског друштва, на тековинама комунистичке друштвено-политичке заједнице из доба Брозове диктатуре.

На жалост, данас су Буњевци изложени новом облику бирократске власти, заведене одлуком Чиплићевог Министарства за националне мањине. Уколико, захваљујући томе, хрватски политичари у Војводини спроведу ефикасну злоупотребу бирачког права које се прибојава већ Никола Визин, могу пресудно утицати на формирање персоналног састава буњевачких установа "подобних" за асимилацију Буњеваца у Хрвате. Тада се, изигравањем демократије, може догодити да оне и званично „самоутопе“ националну посебност Буњеваца у велико-хрватски националистички сан који се сања у Загребу, веома далеко од Суботице.

⁴⁶ Закон о националним саветима националних мањина, РС, Службени гласник Републике Србије, бр. 72/2009, доступно на сајту општине Сента: http://www.zenta-senta.co.rs/doc/zonsnm_sr.pdf

⁴⁷ Шолаја, Драган: Министар Чиплић окупља Буњевце, Блиц, 4. 2. 2010. <http://www.blic.rs/Vesti/Vojvodina/175267/Ministar-Ciplic-okuplja-Bunjevce>

Иде ли дан када ће хрватски националисти превладати у Буњевачкој матици и вратити буњевачки језик и писмо на она „три салаша“, на којима Дујо Руње признаје постојање буњевачког језика? Не. Преживеће Буњевци и ову брижљиво разрађену „асимилациону политику“, коју су им генерацијски припремали хрватски националисти, баш као што су преживели и вековну асимилацију коју су им приредили мађарски националисти.

Хрватски националисти у Војводини нису имали такта, деловали су простачки, примитивно и насилно, откривши на време Буњевцима своје агресивне намере, уместо да се тактички, неприметно и (најважније) без српске помоћи министра Чиплића, неприметно увуку у БНС. С обзиром на политичке и културне односе с Хрватском (постоји хрватски конзулат у Суботици), веома је чудно с колико је провинцијалности и аматеризма вођена хрватска политика према Буњевцима. Агресивна хрватска политика према Буњевцима у Војводини. је и са становишта хрватске националне ствари била потпуно нецелисходна, пошто је довела до трајне поделе, на Хрвате и оне који то нису, међу свима који су буњевачког порекла. Хрватска политичка брљотина је почела да заудару у матичном граду Буњевцима под носом, баш кад је српска национална политика у Војводини најслабија у последњих 20 година. С те стране би српски националисти могли да буду веома захвални Петру Кунтићу, Дују Руњи и Томиславу Жигманову и њиховим покровитељима. Без обзира на то колико ће предстојеће формирање буњевачких културних установа бити извршено по вољи хрватских националиста, подела народа буњевачког порекла и говора по националистичком шаву остаће јасна и трајна заслугом ове тројице.

Националистичке страсти у Европи ће опадати врло брзо, чим се се домаћи малограђани суоче с оним стањем које је, давно, народна књижевност формулисала: „Шокци - бокци, Власи - сиромаси.“ Социјална нестабилност у условима ниског наталитета лоше је „гориво“ за развој национализма. Сиротињу није обогатио ни мађарски, ни српски, па неће ни хрватски националистички сан. Буњевци ће опстати, у партнерству, међусобном признању и добросуседству уз оне са којима су опстајали вековима. Уз Србе, чија је држава матична држава Буњеваца и уз Мађаре и Хрвате са којима деле вероисповест, иако њихове националне државе Буњевце још увек не признају као посебну нацију.